Projekt Fukov

Cíl projektu: Cílem projektu bylo zjistit informace o zaniklé obci Fukov a následně je zpracovat do následujícího výstupu.

Obsah:

1.část Obecná historie, geografie, současnost a budoucnost Fukova.
2.část Stavby.
3.část Obyvatelé a významní rodáci obce.
4.část Pocity.
5.část Beseda s pí. Hoškovou (22. 3. 2013).

1. část

Geografie

Obec se rozkládala v severní části Fukovského výběžku jenž připomínajíc vztyčený prst vybíhá nedaleko nad Šluknovem. Fukovský výběžek je asi 3km dlouhý a v nejužším místě asi 450m široký, je ze tří stran obklopen SRN obcemi Taubenheim, Oppach a Neusalza – Spremberg. Nejbližší obcí v České republice je Království u Šluknova a je s ní spojen pouze jedinou cestou, která je bezmála 5km dlouhá. Na území výběžku pramení Fukovský potok, který se v Německu vlévá do řeky Sprévy, jež je nejsevernější řekou protékající Českou republikou. Přes území výběžku také prochází peážní železniční trať, která je rovněž nejsevernější u nás, avšak zastávka zde nikdy zřízena nebyla.

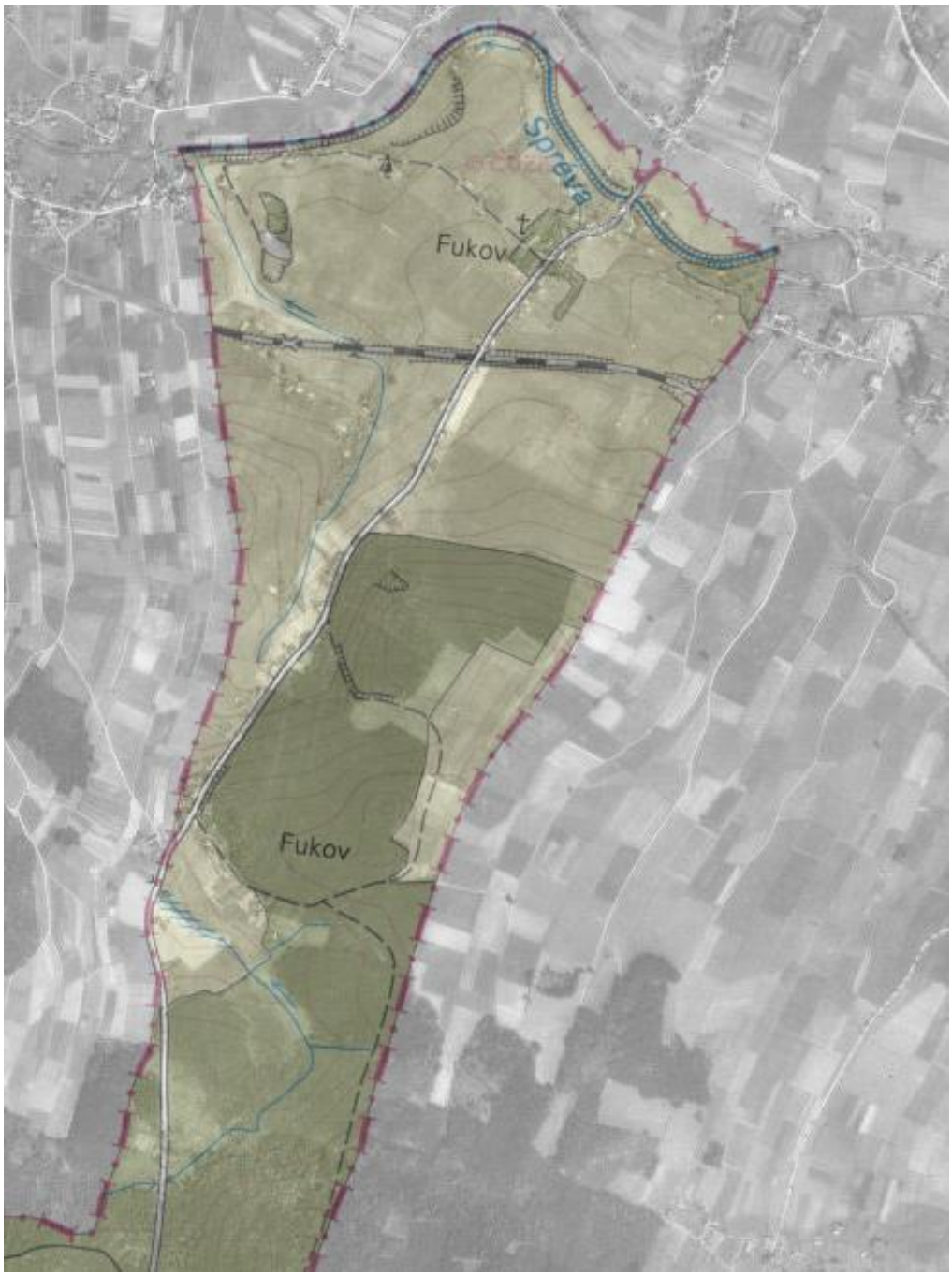

Topografická mapa Fukova z roku 1953. Zdroj: http://kontaminace.cenia.cz

Počátky obce

Obec byla založena nejpravděpodobněji v 15. století německy mluvícím obyvatelstvem a získala jméno Fugau (die Fuge - štěrbina a die Aue - luh,niva , vznikl podle tvaru území a porostu), je známo, že vznikla z rybářské osady, neboť rybníků bylo v okolí hned několik. Obec byla poprvé zmiňována v roce 1474, kdy byla majetkem saských vévodů. V roce 1531 dostává hejtman Antonín Uechtritz Fukov darem od Schleinitze. Po jeho smrti roku 1555 je dalším majitelem obce jeho syn Abraham. V roce 1630 prodává Abraham II. Fukov hraběti Wolfovi z Mannsfeldu. Později vlastní obec Antonín z Brummera, po jehož smrti roku 1682 prodali dědici ves za 7 650 žoků v hotovosti Filipu Zikmundovi z Dittrichsteinu. Od této doby náležela obec šluknovskému panství. I Fukov byl v době reformace protestantský a po třicetileté válce se dlouho nedařilo obec rekatolizovat, neboť i sousední Německé obce Opach a Taubenheim zůstaly nadále protestantské. Rekatolizace se podařilo až za použití přísných opatření v roce 1697 (odsun nekatolíků).

19. a 20. století

V roce 1813 tábořilo ve Fukově 60 000 ruských vojáků sloužících pod velením generála Langerona, kteří pronásledovali Napoleonova vojska. Během historie obce se uvažovalo vzhledem k její poloze k přičlenění k Německu a to hned dvakrát. Poprvé v roce 1848 a znovu v roce 1919. Zdejší obyvatelé se však při referendu shodli, že chtějí, aby obec zůstala v Čechách. Do roku 1945 zde fungovala i dvojtřídní škola, kostel sv. Václava s farou, pošta, celnice a před rokem 1938 se zdejší lidé sdružovali v osmi zájmových spolcích. Fungovalo zde 58 živností a pět hostinců. Značná část obyvatel pracovala i ve zdejších lomech na kámen (syenit), rovněž zde fungovala i úspěšná firma Josef Michalíček a syn, která se zabývala zpracováváním kamene.

Lom ve Fukově dnes. V zadní části lomu je namalován obrázek z dětského seriálu Malá čarodějnice.

Hospodářství (obživa)

Kromě těžby a zpracování kamene se místní obyvatelé zabývali především zemědělstvím, prací v lese, tkaním a běličstvím. V 19. Století byly ve Fukově založeny dvě textilní továrny. K roku 1890 se nachází v obci 2 pekaři, 3 řezníci, mlýn s pilou, 6 krejčích a švadlen, 3 ševci, 4 kameníci, 2 truhláři, 5 hostinských, 4 krupaři a 9 obchodníků.

Kulturní život v obci

Do roku 1938 se lidé z obce sdružovali do 8 zájmový spolků, kam se scházeli po celotýdenní dřině nebo navštívili jednu z hospůdek, restaurací, šenkoven nebo si jen tak vyšli na výlet či na procházku například do nedaleké Tvarohové šenkovny na Jitrovníku.

Zánik obce

V roce 1956 byl vypracován dokument „Návrh na úpravu hraniční čáry mezi ČSR a NDR v okrese Rumburk“, který by v případě Fukova znamenal jeho odtržení od ČSR ve prospěch NDR. Na základně toho bylo zbylé obyvatelstvo vysídleno, a území prohlášeno za zakázané pásmo. K dohodě nakonec nedošlo, ale život se do obce nevrátil, což znamenalo zničení mnoha zbylých domů a 23. 9. 1960 ve 20 hodin byl zbořen i kostel, což znamenalo faktický zánik obce a její vymazání z rejstříku obcí.

Osudy

Fukov se měl třikrát připojit k Německu, ale jeho obyvatelé se ačkoli německé občanství několikanásobně převažovalo, rozhodli zůstat v Československu. Po skončení druhé světové války se nucený odchod sudetských Němců nevyhnul ani 739 obyvatelům Fukova, a tak museli opustit svůj 500let starý domov s pouze 30kg nejnutnějších věcí. Některé domy byly zbourány už tehdy, protože po osídlení Čechy v roce 1949 čítala obec pouze 96 osob a spousta budov byla v katastrofálním stavu.

Budoucnost

Vlastník části pozemků ve Fukovském výběžku Mirko Bernas nedávno dostal ,,zelenou'' od zastupitelstva města Šluknov při změně územního plánu pro výstavbu obrovského rekreačního střediska, které by bylo součástí evropské sítě 26 rekreačních středisek Center Parcs, jenž jsou postaveny v Británii, Nizozemsku, Německu, Belgii i Francii. Součástí projektu má být vodní svět umístěný ve futuristické hale nedaleko jezera, které má naplnit řeka Spréva. Vodní svět s tobogány, masážemi, i palmami má být luxusnější než Tropical Islands u Berlína, má vzniknout obrovské golfové hřiště, hotely a dokonce i kostel.

2. část

Kostel sv. Václava

Stavbu katolického kostela sv. Václava ve Fukově získal děčínský stavitel Kresch a kostel byl vysvěcen 30. 11. 1788. Pěkný dar tehdy věnovalo město Litoměřice, tím byly tři zvony a varhany. Na největším zvonu byl tento český nápis:

LEHTA PANE SLIT GEST ZWON TENTO KE CTY A CHWALE PANV WSSE MOHAVCIMV OD ZWONARE MATAVSSE V MIESTIE RAVDNICV ZA RYCHTARZE PAWLA KOTRAVTA A STARSSYCH WACLAW CZVRDA MARTIN MARESSKA MATAVSS SWACZINY BLAZIEG KERVLIK WONDRZEY WLACHOWYCZ WIT PITANEK (Léta Páně 1594 slit je tento zvon, ke cti a chvále panu všemohoucímu od zvonaře Matouše ve městě Roudnice, za rychtáře Pavla Kotrauta a starších Václava Čurdy, Martina Mareška, Matouše Svačiny, Blažeje Kerulika, Ondřeje Vlachoviče, Víta Pitanka).

Nápis na opačné straně zněl: *PANI KATERZINA SVACZINOVA* (Paní Kateřina Svačinová). Kostel byl zbořen 23. 9. 1960 ve 20 hodin. Zvony byly odvezeny do kostela na Studánce spolu s dalšími liturgickými potřebami a zařízeními.

Kostel sv. Václava

Kříž, jenž ho dnes připomíná stojící na jeho místě.

Hřbitov

Dosud poměrně dobře zachovaný areál v severním sousedství bývalého kostela. V rozsáhlých zbytcích hřbitovní zdi se ukrývá jen málo nezničených náhrobků a nedávno opravený kříž.

Železniční trať

Jednokolejná peážní železniční trať protínající od západu k východu Fukovský výběžek je tratí německých železnic, ze Žitavy do Drážďan (jinak též nejsevernější trať v ČR). Byla otevřena 1. Května 1875. Přístupová cesta z Království do Fukova ji překračuje betonovým mostem. Po tomto mostě vjel údajně do Sudet roku 1938 Adolf Hitler.

Křížky

Při přístupové cestě od jihu (respektive v ploše rozptýlené v jižní části vsi) je řada skupin stromů (především lip, výjimečně jasanů), zjevně v minulosti doprovázející drobné sakrální památky, v některých případech je dokonce dochována úprava terénu, podstavec soklu, či dokonce torzo vlastního objektu.

Vodárna a vodovod

Na úpatí zalesněného návrší, nedaleko nejjižnějšího lomu v historickém Novém Fukově je dosud zachovalý (nejlépe v celé vsi), dokonce nedávno opravený objekt vodárny, byť již nefunkční – podzemní zásobník vody je zcela suchý. V lese lze najít i další pozůstatky vodovodního systému.

3. část

Obyvatelé

Ve Fukově žilo vždy více Němců než Čechů a poté co museli v roce 1945 odejít byl Fukovu ,,podepsán rozsudek smrti‘‘.

1766 72 domů, z toho 37 v Nové Fukově
1833 690 obyvatel ve 129 domech
1843 820 obyvatel ve 131 domech
1898 823 obyvatel ve 143 domech

Významní rodáci

- **Gottfried Engel** (*1941)

  autor fukovské kroniky

- **Dr. Anton Friese** (*7. 10. 1874 - † 3. 3. 1926)

  farář, zakladatel tiskového spolku v Jiříkově

- **Páter Wenzel Karl** (*8. 4. 1802 **-** † 1870)

  farář a botanik

- **Rudolf Kauschka** (*2. 10. 1883 – † 2. 4.1960)

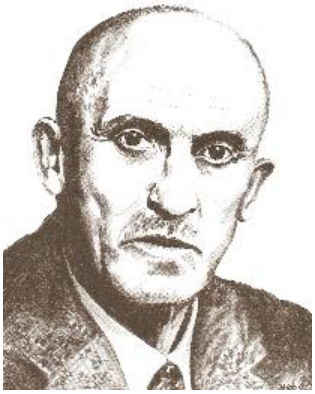

Významný horolezec a spisovatel a rodák z Fukova, který se nesmazatelně zapsal do evropské historie, nejen kvůli základům pískovcového severočeského horolezení. Zůstala po něm celá řada prvních výstupů, např. v roce 1906 první stanul na Dračím zubu v Hruboskalsku. Od roku 1906 byl členem Liberecké sekce Alpenvereinu (Alpský spolek) a podnikal cesty do Alp. V roce 1914 byl na první sáňkařské dráze, na úbočí Ještědu, vítězem prvního evropského mistrovství v sáňkování. Později v roce 1928 obsadil místo druhé. Od roku 1924 vydal knihu „Wandern und Klettern“. Po válce se musel roku 1946 (nebo 1947) odstěhoval do Kemptenu v Německu, kde v roce 1960 skonal.

- **Ingeborg Kersten** (*20. 7. 1929)
  spisovatelka
- **Franz Tippel** (*6. 12. 1923 - †2010)
  malíř
- **Josef Tippel** (*29. 9. 1860 - † 22. 9. 1913)
  učitel
- **Alfred Tölg** (*6. 9. 1910 - †27. 5. 1975)
  Učitel, pobýval v americkém zajetí
- **PhDr. Theodor Tupetz** (*8. 11. 1852 - † 12. 4. 1938)
  učitel a inspektor
- **Anton Pius Ulbrich** (*2. 4. 1874 - † 29. 1. 1952)
  zakladatel betlemářského spolku
- **August Bartholomäus Weirich** (*15. 4. 1858 - † 2. 3. 1921)
  významný hudebník
- **Iganaz Weirich** (*22. 7. 1856 - † 1. 12. 1916)
  sochař

MĚSTO
ŠLUKNOV
www.mesto-sluknov.cz
VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI FUKOVA
BEDEUTUNGSVOLLE PERSÖNLICHKEITEN FUGAUS
GOTTFRIED ENGEL 1941
- autor Fukovské kroniky
- Autor der Fugauer Chronik
DR. ANTON FRIESE 1874–1926
- farář, zakladatel tiskového spolku v Jiřikově
- Pfarrer, Gründer des Pressevereins in Georgswalde
PÁTER WENZEL KARL 1802–1870
- farář a botanik
- Pfarrer und Botaniker
RUDOLF KAUSCHKA 1883–1960
- horolezec a spisovatel
- Alpinist und Schriftsteller
INGEBORG KERSTEN 1929
- spisovatelka
- Schriftstellerin
FRANZ TIPPEL 1923–2010
- malíř
- Maler
ALFRED TÖLG 1910–1975
- učitel
- Lehrer
PHDR. THEODOR TUPETZ 1852–1938
- učitel a inspektor
- Lehrer und Inspektor
ANTON PIUS ULBRICH 1874–1952
- zakladatel betlémářského spolku
- Gründer des Krippenvereins
AUGUST BARTHOLOMÄUS WEIRICH 1858–1921
- významný hudebník
- hervorragender Musiker
IGNAZ WEIRICH 1856–1916
- sochař
- Bildhauer
Věnováno městem Šluknovem v.r. 2012
Gewidmet von der Stadt Šluknov im J. 2012

4. část

Mé pocity, jakožto odsunutého Němce z Fukova

Pro naší generaci je velmi obtížné si představit, jak bychom se zachovali být v situaci odsunutých Němců, jelikož naše generace je svou dobou zhýčkaná natolik, že jsme nezažili žádné války ani jiné události podobného kalibru. Pro začátek je nutno si uvědomit, že ne všichni Němci z Fukova, i když někteří ano, nebyli povětšinou stoupenci Hitlerova režimu. Ti Němci, co stoupenci Hitlerova režimu byli dostali zpět to, co prováděli za války, a zasluhovali to. Tento text bych však chtěl věnovat těm fukovským Němců, kteří necítili žádnou spojitost s Hitlerovým režimem a jejich vysídlení bylo tedy nespravedlivé.

Kdyby za mnou někdo přišel s tím, že se mám do dalšího dne sbalit a odejít z Československa za hranice, pravděpodobně bych tomu zpočátku nemohl uvěřit, že po mně můžou něco takového chtít, když bych si to ale ověřil tak bych měl strach z toho, co se ještě může stát, když už zašli takhle daleko, ale zároveň i vztek, že přijdu o veškerý svůj majetek. Strach by určitě zvítězil, proto bych si sebou sbalil ty nejnutnější věci (zlato či šperky –měl bych nějaké,případně asi peníze, i když neměli tou dobou velkou hodnotu, věci nutné k přežití (nůž,náhradní oblečení, sirky apod.) a zásobu jídla a pití). Spousta lidí říká, že by se bránila, ale pochybuji, že bych kladl odpor nějakému vojenskému důstojníkovi, který mi přichází říct, že mám vypadnout ze země, zvlášť, když tou dobou nebyly ojedinělé masakry Němců právě před, a nebo při odchodu, viz. Lanškroun, Žatec či Ústí nad Labem. Moc by mi toho asi nezbývalo a musel bych odejít, ale usadil bych se v příhraničí a doufal, že se ke svému majetku ještě vrátím, a že toto ,,vyhoštění'' nebude trvalé.

18. 12. 2012

5. část

Návštěva Lesnické školy ve Šluknově

Žáci podílející se na tomto projektu navštívili dne 22. března 2013 Lesnickou školu ve Šluknově, za účelem besedy s pí. Hoškovou, jež je autorkou publikace o Fukově. Beseda trvala necelé 2 hodiny a byla nesporným přínosem nejen při sestavování tohoto výstupu, ale i pro reálnější představu poměrů ve Fukově.
Paní Hošková zavzpomínala na spoustu zajímavostí, které v žádných publikacích nenajdete, například o zásahu Fukova bombami za 2. Světové války a hlavně a především na život lidí ve Fukově, o jejich sdružování se v zájmových spolcích nejrůznějšího typu.

Vypracovali:

Novodobé fotografie: Ondřej Poc, Antonín Poc a Pavel Beneš

Historické informace: Pavel Beneš, Pavel Hájek, Ondřej Poc, Tomáš Hampl, Jakub Švec, Michal Jiruf, Tomáš Alfery, Jaroslav Šindelář

Závěrečné zpracování (výstup): Pavel Beneš, Ondřej Poc, Pavel Hájek

Pod vedením Ing. Petra Dopity.

Zdroje:

http://www.zanikleobce.cz/index.php?detail=1436381

http://www.mistopis.eu/mistopiscr/sever/sluknovsko/fukov/fukov.htm

http://hemm.ic.cz/fukov.html

http://dpp.sluknovsko.cz/r2001/clanek.php3?cislo=2&kod1=32

http://kontaminace.cenia.cz

http://cs.wikipedia.org

Beseda s pí. Hoškovou

Fukov (Vzpomínka na zničenou vesnici)